

**אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה למדעי המדינה**

**החברה הערבית בישראל 01-696-71
סמינריון ב.א. שנתי (2 ש"ש)
תשס"ז
ד"ר מוחמד אמארה
יום ה', 12.00-14.00**

שעות קבלה: יום ג' 12:00 – 14:00 (בתיאום מראש)

מס' חדר משרד: 2.36

דוא"ל: muhamara2000@Yahoo.com

מטרת הסמינריון

לתאר ולנתח את התנהגותם הפוליטית של הערבים בישראל מאז קום המדינה ועד היום. נבחן גורמים פנים-קהילתיים וחוץ-קהילתיים שהשפיעו על התנהגותם הפוליטית. כמוכן נבדוק תחומים אחרים שהושפעו מהנסיבות הסוציו-פוליטיות.

דרישות הסמינריון

1. נוכחות בהרצאות- חובה.
2. השתתפות פעילה בהרצאות ובדיונים-- (10%).
3. רפרט-- הצגה בעל-פה של הנושא הנחקר (סמסטר ב')- (10%)
 - להציג את הנושא הנחקר (שאלות מחקר, מערך המחקר, מתודות לאיסוף נתונים) וממצאים ראשוניים.
 - 20 דקות הצגה ו-10 דקות דיון.
 - ניתן להשתמש בעזרים (קוליים או ויזואליים).
 - מועד הצגה יקבע בסוף סמסטר א'.
4. מבחן סמסטר א'- (20%):
 - המבחן יכלול: נושאים 1-6 בסילבוס.
 - השאלות יהיו פתוחות (Open-ended questions)
 - וחומר המבחן יהיה סגור.
5. כתיבת עבודה בנושא הקשור להתנהגות פוליטית (או תקשורת) בחברה הערבית בישראל-- (60%).
 - חובה עבודה אישית ולא זוגית.
 - בהרצאה הראשונה נדבר על בחירת נושא לעבודה. בהרצאה השלישית אמסור רשימת נושאים כדי לבחור נושא.
 - הסטודנט יכול לבחור נושא תיאורטי או נושא מבוסס על עבודת שדה.
 - אחרי חודשיים לכל היותר (כלומר במפגש השמני) הסטודנט חייב לקבל את אישורי לנושא העבודה.
 - היקף העבודה- 20-25 עמודים ברווח כפול, גופן 12.

נושאים לדיון וחומר קריאה

1. **רקע: ערבים ויהודים בתקופת המנדט**
** כבהא, מוסטפא 2005. החברה הפלסטינית בתקופת המנדט הבריטי, במסגרת הקורס החברה הערבית בישראל. מהדורה זמנית. האוניברסיטה הפתוחה. [לקרוא את כל החוברת].
אין

2. **מבוא: הערבים בישראל אחרי קום המדינה**
** בנימין, עוזי ועטאללה מנצור 1992. דירי משנה: ערביי ישראל ומעמדם והמדיניות כלפיהם. ירושלים: כתר הוצאה לאור. פרק א: דימויים ומציאות.
שמו מדעי המדינה לפי בנו. די (191991)

** נויברגר, בנימין 1991. המיעוט הערבי בישראל: ניכור לאומי והשתלבות פוליטית. יחידה 11, האוניברסיטה הפתוחה. ע"ע 5 – 31.

E320 אונ.ממ (136147)

** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המרכז למידע סטטיסטי 2002 (יולי). האוכלוסייה הערבית בישראל, סטטיסטי-קל 26.

בספריה לכלכלה (E 304.61(A) א.כ.הע (533075)

3. תמורות בחברה הערבית

3.1 פוליטיקה

** בנוימן, עוזי ומנצור עטאללה 1992. פרק י"ב: מעמד פוליטי. **שמור מדעי המדינה לפי בנוימן (191991)**

** נויברגר, בנימין 1995. מגמות בהתארגנות הפוליטית של ערביי ישראל. אצל אלי רכס ותמר יגנס, **הפוליטיקה הערבית בישראל על פרשת דרכים**. סקירות 118, מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל-אביב. ע"ע 35 – 45. **שמור מדעי המדינה לפי פול.הע (298256)**

3.2 כלכלה

** גביזון, רות ואבו-ריא, עסאם 1999. השסע היהודי-ערבי בישראל: מאפיינים ואתגרים. נייר עמדה מספר 13, המכון הישראלי לדמוקרטיה. ע"ע 57 – 61. **שמור מדעי המדינה לפי גבי.שס (418221)**

** חידר, עזיז 1985. כלכלה ותעסוקה במגזר הערבי, היזמות הכלכלית בכפר הערבי בישראל 1950-1980. בתוך הוכמן, יהודים וערבים בישראל (מקראה). ירושלים: האוניברסיטה העברית. ע"ע 230 – 239. **שמור סוציולוגיה לפי יהו.וע (103983)**

Haidar, Aziz 1995. On the Margins: The Arab Population in the Israeli Economy. London: St Martin's Press [לקרוא את כל הספר] **אין**

3.3 המבנה החברתי והמשפחתי

** אלחאג', מאג'ד 1984. סגנונות חיים משפחתיים בחברה הערבית בישראל- תהליכי שינוי ושימור: המשפחה הגרעינית, והמשפחה המורחבת. בתוך אזרחי מדינת ישראל, בעריכת אסיה רמברג ועדה מוסקוביץ. או בתוך הוכמן, יהודים וערבים בישראל. (מקראה). ירושלים: האוניברסיטה העברית. ע"ע 161 – 166. **שמור סוציולוגיה לפי יהו.וע (103983) וגם תדפיס 7392 (465733)**

** Amara, Muhammad 1999. Politics and Sociolinguistic Reflexes: Palestinian Border Villages. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins. Chapter Two (23-36) **שמור מדעי המדינה לפי AMA (418772)**

3.4 חינוך

** גביזון, רות ואבו-ריא, עסאם 1999. השסע היהודי-ערבי בישראל: מאפיינים ואתגרים. נייר עמדה מספר 13, המכון הישראלי לדמוקרטיה. ע"ע 53 – 57. **שמור מדעי המדינה לפי גבי.שס (418221)**

** אלחאג', מ. 1996. חינוך בקרב הערבים בישראל: שליטה ושינוי חברתי. הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות. [לקרוא את כל הספר] **שמור מדעי המדינה לפי חאג'.חנ (309642)**

** צרצור, סעד 1985. לשאלת חינוכו של מיעוט זר במדינתו. בתוך חינוך בחברה מתהווה, בתוך הוכמן, ע"ע 293 – 312.

שמור מדעי המדינה לפי חנו.בח (30471) וגם בשמור סוציולוגיה לפי יהו.וע (103983) וגם תדפיס 7391 (466010)

3.5 הרפרטואר הלשוני

** Amara, M.H. and Mari, Abd Al-Rahman (2002). Language Education Policy: The Arab Minority in Israel. Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishing. (Chapter 3, pp.39-60) **אין**

** אמארה, מ. ומרעי, ע. 1999. סוגיות במדיניות החינוך הלשוני בבתי הספר הערבים בישראל. המכון לחקר השלום, גבעת חביבה. [1-40]
במדף פתוח (ספריה מרכזית), בספריה לחינוך ובמכון פדגוגי 492.707 אמא.סו (434191)

4. (זהות וזהויות בקרב הפלסטינים בישראל)

4.1 ת יאור ודיין

** אל-חאגי, מ. 1997. זהות ואוריינטציה בקרב הערבים בישראל: מצב של פריפריה כפולה. מדינה, ממשל ויחסים בינלאומיים, מס' 41-42, ע"ע 103 – 122.
כתב עת בספריה למדעי החברה וגם תדפיס 7560 (465700)

** אמארה, מ. וכבהא, ס. 1996. זהות חצויה: חלוקה פוליטית והשתקפויות חברתיות בכפר חצוי. פרק ז.
שמור סוציולוגיה לפי אמא.זה (313953)

** בשארה, ע. 1999. הערבי הישראלי: עיונים בשיח פוליטי שסוע. אצל עזמי בשארה (עורך), בין האני לאנחנו הבניית זהויות וזהות ישראלית. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד בשיתוף מכון ון ליר, ע"ע 169 – 191.
שמור מדעי המדינה לפי בין.הא (415539)

4.2 הערבים בישראל במלחמת המפרץ: זהויות וקונפליקטים

** אוסצקי-לזר, שרה וגאנס אסעד 1991. הערבים במפרץ בצל המלחמה במפרץ. המכון ללימודים ערביים, גבעת חביבה. [1-38]
שמור מדעי המדינה לפי אוס.ער (169354)

5. בעיית הקרקעות

** גביזון, רות ואבו-ריא, עסאם 1999. השסע היהודי-ערבי בישראל: מאפיינים ואתגרים. נייר עמדה מספר 13, המכון הישראלי לדמוקרטיה. ע"ע 33 – 38.
שמור מדעי המדינה לפי גבי.שס (418221)

** רכס, אלי 1977. ערביי ישראל והפקעת קרקעות בגליל: רקע, אירועים והשלכות. סקירות 1-3, ע"ע 11 – 46.
(ובהוכמן, יהודים וערבים בישראל (מקראה). ע"ע 190 – 252.
שמור סוציולוגיה לפי יהו.וע (103983)

6. היחסים בין הפלסטינים בישראל והפלסטינים מעבר לקו הירוק

6.1 המפגש ביניהם

** אלחאגי, מאג'ד 1988. ההשלכות החברתיות והפוליטיות על המפגש בין הפלסטינים משני עברי הקו הירוק. בתוך עשרים שנה למלחמת ששת הימים, בעריכת ארנון סופר. המכון ערבי-יהודי לחקר המזרח התיכון, אוניברסיטת חיפה.
שמור מדעי המדינה לפי עשר.שנ (234474)

6.2 האינתיפאדה

** גאנס, אסעד ואוסצקי-לזר, שרה 1990. הקו הירוק, קווים אדומים, ערביי ישראל נוכח האינתיפאדה. המכון ללימודים ערביים, גבעת חביבה. [1-43]
שמור מדעי המדינה לפי גנס.קו (243020)

6.3 כפרים חצויים

** אמארה, מ. וכבהא סופיאן 1996. זהות חצויה: חלוקה פוליטית והשתקפויות חברתיות בכפר חצוי. המכון לחקר השלום, גבעת חביבה. [פרק ב: 23-40]
שמור סוציולוגיה לפי אמא.זה (313953)

** גרוסמן, דויד 1992. נוכחים נפקדים. הספרייה החדשה, הוצאת הקיבוץ המאוחד. פרק 3.
שמור סוציולוגיה לפי גרו.נו (186660)

7. פעילות פוליטית והצבעה לכנסת

** ג'אנס, אסעד ואוסצקי-לזר, שרה 1999. ההצבעה הערבית בבחירות לכנסת ה-15. המכון לחקר השלום, גבעת חביבה. [עמ' 1-42]
E 324.6(A) גנס.הצ (429327)

** לנדאו, יעקב 1993. המיעוט הערבי בישראל, 1991-1997: היבטים פוליטיים. ספרית אשכולות, עם עובד, מכון לוי אשכול, האוניברסיטה העברית. פרקים 7 ו-8. **שמור מדעי המדינה לפי לנדאו מע (218132)**

8. ארגונים חוץ פרלמנטריים

** Amara, M.H., 1996. The Nature of Islamic Fundamentalism in Israel. Terrorism and Political Violence, Vol. 8: 2. Special Issue on Religious Radicalism in the Middle East, edited by Maddy-Weitzman, B. and Inbar, I. Pp. 155-170. **כתב עת בספריה למדעי החברה וגם תדפיס 5124 (329484)**

** נויברגר, בנימין 1991. ע"ע 84-85; 89-93. **שמור מדעי המדינה לפי אונ.ממ (136147)**

9. השסע הערבי-יהודי בישראל

9.1 רקע

** גביון, רות 1998. מדינה יהודית ודמוקרטית? אצל אלי רכס (עורך), הערבים בפוליטיקה הישראלית: דילמות של זהות. תל-אביב: מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל-אביב. ע"ע 125-137. **שמור מדעי המדינה לפי ערב.בפ (375059)**

** הר-אבן אלוף 1995. לקראת 2025: התייחסות חברה אזרחית משותפת ליהודים ולערבים בישראל? המזרח החדש, כרך לז: ע"ע 23-35. **שמור מדעי המדינה לפי ערב.אז (313020) וגם תדפיס 7703 (465737)**

** יפתחאל, אורן 1993. מודל "הדמוקרטיה האתנית" ויחסי יהודים-ערבים בישראל: היבטים גיאוגרפיים, היסטוריים ופוליטיים. אופקים בגיאוגרפיה 37-38, ע"ע 51-59. **כתב עת בספריה למדעי החברה**

9.2 מדיניות ישראל.

** בנוימן, עוזי ועטאללה מנצור 1992. פרק ב: מעמד אזרחי. **שמור מדעי המדינה לפי בנוי.די (191991)**

** Kretzmer, D. and Halabi O., 1988. The Legal Status of the Arabs in Israel. International Center for Peace in the Middle East, Tel-Aviv. [פרק א+ב] **שמור מדעי המדינה לפי KRE (217637)**

** רייטר, יצחק 1996. מעמדם האזרחי של הערבים בישראל בעידן השלום. סדרת ניירות עמדה 3, המרכז לחקר החברה הערבית בישראל, בית ברל. **שמור מדעי המדינה לפי ריט.בי (359060)**

10. אופציות למעמד הערבים בישראל

***שבעה דרכים: אופציות תיאורטיות למעמד הערבים בישראל. המכון לחקר השלום בגבעת חביבה. [כל הספר] **שמור מדעי המדינה לפי שבע.דר (417350)**

11. סיכום ומבט לעתיד

** בנוימן, עוזי ועטאללה מנצור 1992. פרק אחרון: סיכום. **שמור מדעי המדינה לפי בנוי.די (191991)**

** גרוסמן, דויד 1992. פרק 16, וסוף ההתחלה. **שמור סוציולוגיה לפי גרו.נו (186660)**

** קשוע, סייד 2004. ויהי בוקר. [כל הספר] **שמור מדעי המדינה לפי קשו.וי (575772)**